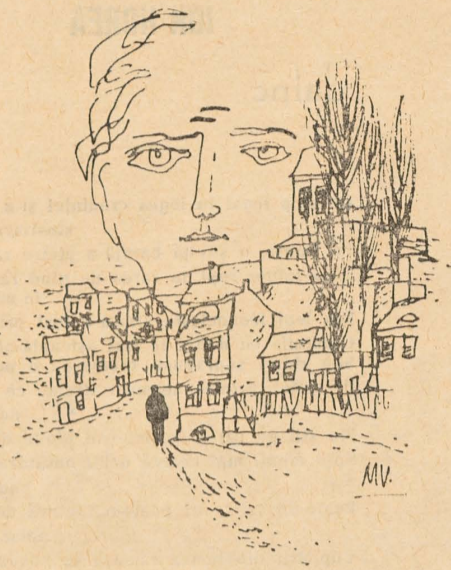

I. NEBOIȚESCU

astronomie

de pulberi greu rotundul pe orizon
constrînge
și centrul însuși cheamă-l mai dens mai
străveziu
ca patimă nevăzute la cel căruia a plînge
permis este spre sine doar harnicul pustiu

știință plămuită salut acest cleștar
produs de la nemargini prin simburul
gîndirii
de haos ce devoră cu rostrul său avar
materia supremă dezpodobită firii.

SZEMLÉR FERENC

cuvintele

Am trăit un timp cînd cuvintele
— pentru a-și dovedi independența —
ieșiseră din obișnuitele lor legături,
din contexte
și începuseră să se exprime
exclusiv pe ele însele.
Trupul înșingurat
al substantivelor purta semnele
frigului. Atributele
trăiau o viață aparte, a lor.
Pretutîndeni îșineau în fața-ne
adverbe, ca niște tilhari
la drumul mare, mascați,
pînă și cele știute, toate
necunoscute rămneau. Ca năuc
mă poticeam printre ele,
ba chiar uneori întrebam
cînd un cuvînt, cînd altul,
ce înseamnă. Însă cu aroganță
mi-au întors spatele,
fără ca vreunul să-mi dea un răspuns.

In românește de Constantin OLARIU

MARTA BĂRBULESCU

cînd luna va cuprinde...

Cînd luna va cuprinde alt pătrar
voi părăsi plaja toridă
cu pași iragezi de copii
cu sticle goale aruncate precum
meduzele de val,
cu arbuști mici încopcați
de stropi hoinari, impertinenți
grădinilor Semiramide
înolătorilor de jar...

Cînd luna va cuprinde alt pătrar
departe între munți de ceață
de renunțări în împletire
fără vrere și nespus
voi rătăci pe-ntoarse ape...

Poezia politică - participare și militantism

Eu cred că poezia politică e o necesitate sfință. Să vedem, însă, ce este poezia politică. Poezia politică este, cred, modul poeziilor de a face politică, modul participării și militantismului lor, nu ilustrare în versuri a ideilor politice. Nu sînt pentru poezia politică incapabilă să comită actul politic și dispusă doar să-l celebreze. Firește, a celebra nu înseamnă totdeauna a nu participa. Ori de câte ori își cînta patria, Eminescu celebra și unul sau altul dintre cele politice ce făcuseră posibilă acea patrie, dar — peste orice — el își asuma destinul ei. Nu împotriva poeziei care celebrează mă ridic eu, ci împotriva poeziei care celebrează de dragul de a nu participa, împotriva poeziei care, cîntînd din exterior, e gata oricînd, să cînte orice fără participare. A fa-

ce poezie politică înseamnă pentru mine, a face poezie unei politici, nu poezie despre politică. Condiția esențială a poeziei politice, în accepția pe care i-o dau eu, este ca poetul să fie liber de ordinea clipei, pentru a se simți pătruns de esența prezentului. Dacă o poezie politică ajunge să spună aceleași lucruri, ca și un drum politic, în mod liber, fără teamă, fără disperarea joasei necesități atunci e cazul să căutăm rădăcinile acelui moment bun, și să fim de acord cu Marx care spune că libertatea e preferabilă, chiar cînd oferă produse proaste, și că nonlibertatea e inacceptabilă chiar cînd are roade bune. A comite un act politic, prin poezia ta, înseamnă a fi liber să iubești un drum politic.

Poezia politică, înțeleasă ca un omagiu nesfîrșit la adresa evenimentelor, mi se pare unilaterală.

ră. Cu aceeași gură cu care am cîntat binefacerea pe care ni le-ducea săparea unui mare șanț, sintem, iată, dispuși, apoi, să înfierăm respectivele săpături. De greșit, gura greșește de două ori. A greșit și atunci și greșește și acum. Singura soluție salvatoare, pentru conștiințele care au cîntat realități ce aveau să se opună una alteia, ar fi să povestească drama lăuntrică a cîntărețului cu conștiința labilă. Mai mult ca niciodată, societatea noastră are nevoie de conștiințe. Mai mult ca niciodată sînt dizgrațioși lăutarii ce-și roagă stăpîni să-i pună în lanțuri. A înțelege poezia politică, în sensul participării, al implicării, înseamnă a avea nu lăutari gata oricînd să cînte — frumos sau mai puțin frumos! — la comandă exterioră ci poeți, conștiințe, re-

voluționari. Cred în poezia politică demnă, în poezia care e datoare uneori să contrarieze din sinceră iubire. Să nu uităm că mărunții conformiști sînt conformiști nu cu cineva anume, ci totdeauna cu cel mai bine situat dintr-o colectivitate. Acestui servilism trebuie să-i opunem poezia ideilor mari ale timpului. Adevărații poeți comuniști nu uită niciodată să susțină, să contrarieze, să întrebă, să facă politică iar nu s-o ilustreze. În România se scrie astăzi poezie politică. Nu multă. N-avem nici mulți piloți de încercare. Am putea avea mai mulți și din unii și din alții. Cu condiția să încurajăm riscurile lor misiuni, acelea de a atinge limitele posibilului.

Adrian PĂUNESCU

Note preliminare la poezia lui Camil Petrescu

Mai întii o precizare de ordin general: la Camil Petrescu poezia se cere a fi privită 1) ca parte de sine stătătoare și 2) în funcție de posibilitățile ei imixtiuni în teatru și roman. Aspectul din urmă, foarte tentant, nu interesează discuția de față. Singurul lucru pe care-l pot face este să subscriu fără ezitare la următoarea afirmație a lui Alexandru George: „...toată literatura lui Camil Petrescu este cea a unui dramaturg dublat de un poet, acest din urmă aspect apărînd mai rar, dar totdeauna cînd este necesar” (Semne și reper, p. 101).

De ce a scris Camil Petrescu poezii? Ce sens are această divagație? E o ambiție? O necesitate? Și una și alta. O ambiție și o necesitate pasageră. **Ciclul morții** este, așa cum s-a spus, „un jurnal de front”, o consemnare febrilă (dar nu mai puțin studiată) a datelor provenite dintr-o dramatică realitate imediată. Poezia apare în acest caz drept expresia unei defulări și, concomitent, a unei necesare evadări din real. Un **luminis Kicsikém** este consemnarea galantă a acestei evadări. Pentru **Transcendentalia** justificările sînt mai dificile. Una dintre ele (valabilă și pentru **Ciclul morții**) ar fi natura poeziei — a vocației lui Camil Petrescu. Lucrurile sînt cunoscute: simbolismul și curentele de avangardă, pe de o parte, realismul comod și pedant, pe de alta, devin ținta unui vehement atac de pe pozițiile **substanțialului** artistic. Atacurile teoretice nu ajung. Camil Petrescu luptă cu armele adversarilor numiți și nenumiți, are nevoie de argumente tari. Nu-i sînt suficiente vorbele; apelează la metafore.

Totuși, sub acest aspect al motivațiilor lucrurile trebuie văzute dintr-o perspectivă mult mai largă. Argumentul principal (care include multe altele mai mărunte, de genul celor menționate mai sus) poartă numele de **Vocația totalității**. În acest sens Argeșii rostește cuvinte radikale: „In toate diametrarele opuse Camil Petrescu are talent, ceea ce m-ar încina să cred că se bucură de haruri excepționale”. În al doilea volum din **Memorii Lovinescu**, unul din primii admiratori ai poeziei sale, notează: „E nu numai cel dintîi în timp, dar și cel dintîi în valoare; e cel mai mare

ziarist și polemist, e cel mai mare dramaturg și critic dramatic, e cel mai mare poet și critic literar”... Trebuie să adăugăm la aceste opinii favorabile asupra romanului **Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război**, opinie inserată în finalul însemnărilor. Maliciozitatea criticului, evidentă, nu trebuie să ne inducă în eroare. Elimînd din citatele de mai sus adjectivetele, avem recunoașterea de facto a unui spirit enciclopedic. Camil Petrescu a suferit (fie-mi permisă o licență) de complexul superiorității, al autorității absolute, indubitabile. Acest complex ajungea uneori pînă în pragul violenței și al gratuitului. (Din acest punct de vedere afirmațiile lui Lovinescu sînt numai în parte exagerate). Avea, în ultimă instanță, conștiința noutății și oportunității unei viziuni, viziune care îmbrățișa arta în totalitate, pune în discuție nu o dată însăși esența ei. O astfel de conștiință obliga la „demonstrații” pe mai multe planuri, impunea o abordare globală a fenomenului literar: poezie, proză, teatru, estetică, eseistică, critică literară și dramatică.

Întrebat cu prilejul unei conferințe ținute la Ateneul Român, în mai 1943, de ce a scris versuri de vreme ce atmosfera operei probează „vocația de analist subtil al raționalului și nu al fanteziei”, autorul **Transcendentaliei** răspunde: „Nu sînt un analist al raționalului, nu sînt un analist al fanteziei. Cred că as putea să vorbesc despre mine cu mai multă libertate, numai cînd ar apărea lucrările mele, care traduc preocupările din ultimii ani, despre cunoaștere în genere, adică atunci cînd aş putea să mă ocup și să fac să circule lucrările mele de filozofie. Pînă atunci nu pot să accept nici o caracterizare a felului meu de a reacționa și deci nu pot accepta nici pe acestea. Pot spune că am renunțat la poezie, spunînd că poezia este una, și versul alta; poezia este o existență universală care depășește cu mult haina versului — am renunțat la forma poeziei confirmînd îndoiala care stă la baza acestei întrebări” (text publicat de revista Manuscriptum, nr. 2/1972 p. 110—111). Iată deci insinuată, o punere la punct a propriei creații; sînt cuvinte îndărătul cărora, foarte limpede, se distinge judecata de valoare.

Cu privire la polivalența talentului său, este interesant de consemnat următoarea explicație dată lui P. P. Negulescu: „eu am un anume plan în realizarea operei mele, începînd de acum de la sfîrșitul studiilor universitare și pînă la încheiere (sic!), iar planul acesta cuprinde următoarele etape: voi scrie pînă la 25 de ani versuri pentru că (sic!) aceasta este vremea iluziilor și a versurilor; voi scrie între 25 și 35 de ani teatru, pentru că teatrul cere și o oarecare experiență și o anumită vibrație nervoasă; voi scrie între 35 și 40 de ani romane pentru că romanele cer o mai bogată experiență a vieții și o anumită maturitate expresivă; și abia la 45 de ani mă voi întoarce la filosofie” (textul face parte din interviul luat de Vasile Netea, publicat de revista **Vremea**, la 14 februarie 1943 și, reuait în **Viața românească** 5/1972). Profetiile s-au adevărit. Pentru noi, cei de azi, admiratori și, pe cît posibil, comentatori ai operei camilpetresciene, virtuțile profetice ne interesează în foarte mică măsură. A vedea în poezie, așa cum lasă să se înțeleagă autorul, o fi-rească și necesară cochetărie, înseamnă a minimaliza peste măsură lucrurile. Conștiința postertății are datoria de a trata asemenea afirmații ca simple amănunte nu lipsite de pitorosc.

Un ultim obstacol în drumul spre textele propriuzise, degajate de tot felul de cauze și necesități, este consemnarea insuficienței cu care se comentează versurile ca atare. Și aici, în imperiul sacru al cuvîntelor, intervin impurități de genul relațiilor cu factori secundari, exteriori. De pildă, există tendința de a discuta poezia lui Camil Petrescu prin teoriile sale asupra poeziei și asupra artei în genere, și foarte puțin prin ea însăși. O astfel de atitudine pare a fi determinată, printre altele, de lipsa de notorietate și de slăbiciunile interne, caracteristice acestei poezii. Divagația devine un mod de a lungi discuția și de a justifica prin spațiu importanța obiectului pus în discuție. Nu vîd totuși de ce este necesar să se caute argumente în exterior spre a compensa ceea ce, să zicem, nu există în interior. Afirmațiile din **Clari și obscuri**, din **Poezia pură**, ca să nu mai vorbim de **Postfața** volumului de versuri

din 1957 sînt pe cît de interesante pe atît de discutabile. Ele pot fi luate numai ca puncte de vedere venite dintr-un alt sistem de referință, ca opțiuni și, bănuiesc, autorul nu le-a vrut niciodată suporturi pentru eventualele exegeze ale operei poetice. Apoi, încă un fapt: între **Ciclul morții** și **Transcendentalia** există o apreciazabilă diferență de viziune; chiar dacă ar fi să ne sprjînim în comentarea lor pe datele teoretice — de o remarcabilă consecvență — am constata că întotdeauna rămîne ceva pe dinafară. În cazul în discuție (și nu numai în acest caz) relația poezie-concepție despre poezie este foarte puțin revelatorie, fie că discutăm poezia, fie că discutăm concepția despre poezie. Dacă nu am privi astfel lucrurile, am ajunge, cu puțină imaginație, să vedem în versurile lui Camil Petrescu ceva în genul unei ilustrații de principii ceea ce este, fără îndoială, nesemnificativ.

Unul dintre primii care a încercat o desprindere a acestei poezii, o izolare aproape completă a ei de intenții și pretenții a fost Călinescu. În **rețenția** nr. 591 din 1932 (în **Ulyse** pp. 112—116) după ce sînt analizate „predispozițiile” cu care au fost tratate cele șapte poeme — de **Transcendentalia**, discuția este mutată în plan strict estetic, elucidîndu-se, în subtext, orice alte virtuți, surse ori relații: „D. Camil Petrescu este în fond un poet. De aceea nu trebuie să ne mire dacă noi, recunoscîndu-i transcendentalitatea lirice sale, vom pretui totuși, în primul rînd, plastica pură, ce ascunde priveliștea aburoasă a contemplațiilor sale...”

Consemnez ca încercare actuală de abordare pe verticală a versurilor camilpetresciene articolul pertinent al lui Valentin Tașcu în **Viața românească** 5/1972.

Vreau ca însemnările de față să fie luate drept exact ceea ce spune titlul lor: un preambul la o posibilă discuție pe text. Am considerat necesar a o pregăti și a-i sublinia necesitatea.

Daniel DUMITRIU

OVIDIU HOTINCEANU

risipă

Ridicîndu-te dintr-un crin
Să uiți otrava conversațiilor
Pieptarul tău cu bombi casnici
Să pară sărăcăcios
Să fie o podoabă umilă
Pentru singele robust și tînr
Muntele va păși noaptea spre tine
Tu ce nu petreci cu soața
Tu ce nu ești slugă în lumea părăsită a
fastului

Așteaptă o înfrîngere sinceră
Cu nimic mai prejos decît un sin falnic
Căci tu n-ai glas
Pe mina ta lumina se usucă
Și ești numai o risipă.

HORIA GANE

...dar, din copilărie

...Dar, din copilărie-mi vine vestea
că pe acolo am pierdut din noi
bucăți, cum lasă prin mărăcișuri
cercei de aur turmele de oi.

Cine mai ține seama? Nu-s întoarceri.
Așa cum sintem subțiați, o rouă,
parcă-am mai fost cîndva, cînd luna
se deslăcea sub ochii noștri-n două.

Să nu-ntrebăm nimic; poate uităm...
El, ce-a fost asta? — A trecut de-a-seară —
E gata cîna? Uită-te la cealnic
cum scoate apa degetele-afară...

MARCEL MUREȘEANUacolo, sus,
fermecătorul...

Vin cu gînduri bune, nu te mira,
doi porumbi sălbateci, cîntători
am lăsat în livezile tale,
grauri și sturzi,
miriștea și-am destelenit-o cu iezi,
fîntîna am limpezit-o cu lacrima,
cuptorul cu pămînt l-am lîpit
și-mpreună am curățat via oloagă.
Așiderea celei de pe colină iarba va fi,
răcoroasă și moale.
Nu-ți cer pentru asta nimic,
degeaba mă chemi lingă riul pe care
trec mereu lăzi ferecate.
Poate odată va ști și cel ce le lasă
spre noi să răzbată
că pe lume se află
și treburi mai bune
decît mereu la un capăt de apă să stai
și să-nchizi șerpi subțiri și balauri
și salbe de aur și altele,
pe care nu le mai știți
în cuștile acelea fără lumină.

ION CRÎNGULEANU

acolo

Cînd înfloresc teii și ești singură,
gîndește-te la glasul lui Eminescu
auzit numai celor
ce-și pot ridica sufletul
în raza eternității lor...
Tu ești frumoasă cum și teiul știe,
o floare din raful crengilor sale
îți luminează pieptul —
Acum,
s-ar putea să-ți surprinzi inima
vrînd să răsară
lingă fruntea luceafărului.
Oriunde-i un tei amețit de-nflorire
peste doi îndrăgostiți.
Acolo-i și Eminescu...